

Erityinen tuki

Itä-Savon koulutuskuntayhtymä, Samiedu
Päivitetty 1.6.2023

Sisällys

1. Erityinen tuki	3
2. Erityisen tuen tarpeen tunnistaminen	3
3. Erityisen tuen päätös	4
4. Erityisen tuen kirjaaminen henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan (HOKS)	5
5. Erityisen tuen muodot	5
6. Erityisen tuen toteutumisen arviointi	7
7. Erityisen tuen päätöksen purkaminen tarvittaessa	7
8. Osaamisen arvioinnin mukauttaminen.....	8
8.1. Milloin voi mukauttaa?	8
8.2. Mukauttamisen tarpeen arviointi	8
8.3. Päätös mukauttamisesta.....	8
8.4. Yksilöllinen arviointi.....	9
8.5. Tutkintotodistus tai todistus osaamisesta mukauttamisen osalta.....	9
9. Tutkinnon perusteista poikkeaminen.....	10
9.1. Milloin voi tutkinnon perusteista poiketa?.....	10
9.2. Milloin ei voi poiketa?.....	10
9.3. Tutkintotodistus poikkeamisen osalta.....	10
9.4. Päätös tutkinnon perusteista poikkeamisessa	11

1. Erityinen tuki

Ammattiopisto Samiedun suunnitelma erityisestä tuesta perustuu [lakiin oppivelvollisuudesta 1214/2020, lakiin oppilas- ja opiskelijahuollosta 1287/ 2013](#), ammatillisesta koulutuksesta annettuun [lakiin \(531/2017\) ja asetukseen \(673/2017\)](#), niiden [siirtymäsäännöksiin](#) sekä opetushallituksen ohjeeseen [Erityinen tuki ammatillisessa koulutuksessa](#).

Opiskelijalla on oikeus erityiseen tukeen ammatillisissa perustutkinnoissa, ammattitutkinnoissa, erikoisammattitutkinnoissa ja tutkintoon valmentavassa koulutuksessa. Erityinen tuki on opiskelijan yksilöllisiin tarpeisiin, tavoitteisiin ja valmiuksiin perustuvaa suunnitelmallista pedagogista tukea sekä erityisiä opetus- ja opiskelujärjestelyjä. Erityistä tukea opintoihin tarjoamme niin lähiopetuksessa kuin verkko-opetuksessa opiskelevalle.

Erityisen tuen tavoitteena on tarjota yhdenvertaiset ja tasa-arvoiset koulutusmahdollisuudet kaikille nuorille ja aikuisille. Pedagogisin järjestelyin sekä erityisen tuen ja ohjauksen avulla opiskelijaa tuetaan saavuttamaan tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukainen ammattitaito ja osaaminen. Erityisen tuen antamisen tavoitteena on edistää opiskelijan kokonaiskuntoutusta yhteistyössä oppilaitoksen moniammatillisen tiimin ja oppilaitoksen muiden eri yhteistyötahojen kanssa.

Opiskelijalla on oikeus erityiseen tukeen, jos hän oppimisvaikeuksien, vamman, sairauden tai muun syyn vuoksi tarvitsee pitkäaikaista tai säännöllistä erityistä oppimisen ja opiskelun tukea tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisten ammattitaitovaatimusten tai osaamistavoitteiden saavuttamiseksi (Laki ammatillisesta koulutuksesta, 64 §).

Mikäli opiskelija on vain tilapäisesti tuen tai lisäohjauksen tarpeessa, ei tätä toimintaa katsota erityiseksi tueksi. Tällöin opiskelijalle annettava lisäopetus ja ohjaus ovat tukiopetusta. Tukiopetusta annetaan opiskelijalle, joka on esimerkiksi sairauden vuoksi jäänyt jälkeen opinnoissaan. Tuen tarpeen tunnistaminen ja opiskelijoiden tukeminen opiskelussa kuuluvat koko opetushenkilökunnalle.

Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelma (HOKS) keskusteluissa HOKS-ohjaaja koordinoi ja suunnittelee opiskelijan yksilölliset tukitoimet yhdessä erityisopettajan kanssa. Henkilökohtaistaminen tarkoittaa sitä, että jokaiselle ammatillisen koulutuksen opiskelijalle suunnitellaan ja toteutetaan hänen tarpeitaan vastaava opintopolku. Henkilökohtaistamisessa tunnistetaan ja tunnustetaan opiskelijan aiempi osaaminen ja suunnitellaan, miten ja mitä uutta osaamista hän hankkii, miten osaaminen osoitetaan sekä mitä ohjausta, tukea tai mahdollisia erityisen tuen toimia opiskelija tarvitsee hänen elämäntilanteensa huomioiden. Kaikki Samiedun opettajat, taitovalmentajat ja ohjaajat sitoutuvat opiskelijan kokonaisvaltaiseen tukemiseen.

2. Erityisen tuen tarpeen tunnistaminen

HOKS-ohjaaja ja erityisopettaja selvittävät opiskelijan mahdollisen tarpeen erityiseen tukeen osana HOKSin laadintaa sekä henkilökohtaisten suunnitelmien päivittämistä. Opettajien, erityisopettajien ja opiskelijahuollon välinen yhteistyö on tärkeää tuen tarpeessa olevien opiskelijoiden tunnistamiseksi. Ennen erityiseen tukeen ottamisen päätöstä opiskelijan oppimista, koulunkäyntiä ja sitoutumista opiskeluun autetaan ja tuetaan eri keinoin osana HOKSia.

Lukukauden alkaessa yhteishaun kautta tulleiden opiskelijoiden tarve erityiseen tukeen kartoitetaan yksilökohtaisesti opiskelijan tarpeet huomioiden syyskuun loppuun mennessä. Tuen kartoitusta tekevät kaikki opiskelijan kanssa toimivat opettajat, taitovalmentajat ja ohjaajat. Erityisen tuen tarve, laajuus ja kesto opintoihin määritellään jokaiselle opiskelijalle yksilöllisesti.

Jatkuvan haun kautta tulevan opiskelijan tarve erityisen tukeen kartoitetaan haastattelun yhteydessä sekä opintojen edetessä. Tarvittaessa erityisopettaja on mukana tuen tarpeen kartoittamisessa.

Opintojen alkaessa

Erityisen tuen tarve voi tulla esille jo ennen opintojen alkamista, esim. opiskelijan hakemuksesta tai nivelvaiheen yhteistyöstä. Opiskelija voi tuoda mukanaan perusopetuksen aikaisen HOJKSin tai lääkärin, psykologin tai erityisopettajan lausunnon, josta käy ilmi mahdollinen erityisen tuen tarve. Erityisen tuen päätöstä ei kuitenkaan tehdä suoraan näiden perusteella, vaan yhdessä opiskelijan ja alaikäisen kohdalla huoltajan kanssa arvioidaan, millaista tukea, millä laajuudella ja kuinka pitkäksi aikaa opiskelija mahdollisesti tarvitsee ammatillisissa opinnoissa.

Samiedussa on käytössä Niilo Mäki Instituutin lukivaikeuksien seulontamenetelmä sekä Samiedun englannin ja matematiikan lähtötasotesti. Erityisen tuen tarvetta arvioidaan opintojen alussa myös erilaisin lähtötasotestein. Kaikki yhteishaun kautta tulevat opiskelijat tekevät em. lähtötasotestit. Jatkuvan haun kautta tuleva opiskelija tekee lähtötasotestit, mikäli se katsotaan tarpeelliseksi. Maahanmuuttajataustaisen opiskelijan suomen kielen taso testataan kielikokeella, mikäli testaus katsotaan tarpeelliseksi. Tuolloin hän ei tee lukitestiä. Yhteishaun kautta tulevista kielitestin tekevät kaikki, joilla ei ole suomalaista peruskoulun päättötodistusta. Lähtötasotestien tulokset merkitään opiskelijan HOKSiin.

Opintojen aikana

Erityisen tuen tarve voi tulla esille myös myöhemmin opintojen aikana, jos opinnot eivät etene odotetusti tai jostain muusta yksilöllisestä syystä. Silloin HOKS-ohjaajan, opiskelijan ja alaikäisen opiskelijan huoltajan ja erityisopettajan kanssa arvioidaan, mikä oppimista hidastaa, ja voidaanko opiskelijan opintoja tukea erityisen tuen avulla. Opiskeluhuollon palvelut ovat mukana tuen tarpeen kartoittamiseksi.

3. Erityisen tuen päätös

Ennen päätöksen tekemistä opiskelijaa kuullaan asiassa ja alaikäisen kohdalla myös huoltajaa. Kuuleminen tulee olla jälkeinpäin todennettavissa ja se kirjataan HOKSiin päivitystapahtumana. HOKS-ohjaaja ja/tai erityisopettajat keskustelevat opiskelijan ja hänen huoltajansa kanssa erityisen tuen tarpeesta: miksi opiskelija tarvitsee erityistä tukea opintoihinsa ja mikä erityisen tuen merkitys on osana opiskelijan ammatillista koulutusta.

Pedagoginen päällikkö tekee päätöksen erityisestä tuesta erityisopettajan esityksestä. Erityisen tuen päätös on hallinnollinen asiakirja, josta on mahdollisuus tehdä oikaisuvaatimus aluehallintovirastoon. Päätöksen liitteenä on ohjeet oikaisuvaatimuksen tekemiseen. Päätös erityisestä tuesta on salassa pidettävä dokumentti. Päätös erityisestä tuesta puretaan, jos opiskelija ei opintojen edetessä enää tarvitse erityistä tukea. Pedagoginen päällikkö tekee hallinnollisen päätöksen erityisen tuen purkamisesta erityisopettajan esityksestä.

4. Erityisen tuen kirjaaminen henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan (HOKS)

Kun päätös erityisestä tuesta on tehty, HOKS-ohjaaja ja erityisopettaja yhdessä laativat opiskelijan ja mahdollisten yhteistyötahojen kanssa HOKSiin erityisen tuen suunnitelman. HOKSiin ei kirjata opiskelijan

diagnoosia tai muita salassa pidettäviä asioita. Erityisen tuen suunnitelmaa voi jatkossa kirjata HOKS-ohjaaja tai erityisopettaja.

Erityisen tuen suunnitelma on pedagoginen opetuksen ja oppimisen suunnitelma, josta ilmenee opiskelijalle sovitut keinot ja tavat opintojen etenemiseksi. Erityisen tuen suunnitelma on kaikkien opiskelijaa opettavien ja ohjaavien luettavissa. Valtuudet erityisen tuen suunnitelman lukemiseen opetus- ja ohjaushenkilökunnalle määrittelee HOKS-ohjaaja ja erityisopettaja.

HOKSiin kirjataan lyhyesti erityisen tuen sisältö:

- kuvaus opiskelijan vahvuuksista ja mielenkiinnonkohteista
- kuvaus erityisen tuen tarpeesta
- tutkinnonosittain kuvaus erityisen tuen muodoista
- tuen laajuus, määrä ja kesto
- pedagoginen tuki
- tarvittavat opetus- ja opiskelujärjestelyt
- yhteistyötahot
- tarvittaessa osaamisen arvioinnin mukauttaminen sekä yksilölliset arviointikriteerit
- tarvittaessa ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeaminen

5. Erityisen tuen muodot

Oppimisen tukemisessa hyödynnetään moniammatillista yhteistyötä ja kokonaiskuntoutuksellista otetta. Kokonaiskuntoutuksellinen ote tarkoittaa opiskelijan fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin laajaa tukemista. Erityistä tukea saavalla opiskelijalla on oikeus opiskelun edellyttämiin avustajapalveluihin ja erityisiin apuvälineisiin (Laki ammatillisesta koulutuksesta, 101 §).

Erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan kohdalla ensisijainen tavoite on saavuttaa tutkinnon perusteiden mukainen ammattitaito ja osaaminen. Erityisen tuen muodot suunnitellaan opiskelijan valmiuksien, tavoitteiden ja tarpeiden mukaan. Tukitoimet ovat yksilöllisiä ja ne suunnitellaan yhdessä opiskelijan kanssa. Erityisen tuen muodot kirjataan opiskelijalle tutkinnonosittain sekä lisäksi työssäoppimisjaksoille. Alaikäisen opiskelijan kohdalla myös huoltajan mukanaolo mahdollistetaan tukitoimien suunnittelussa.

Erityinen tuki koostuu erilaisista oppimisen tuen keinoista. Näitä ovat esimerkiksi:

- yksilöllinen ohjaus ja tuki opintotehtävissä ja käytännön työssä työsalissa, esim. tarkkaavuuden kohdentumiseen
- yksilöidyt pedagogiset järjestelyt esim. toiminnanaloittamisessa
- opiskelijalle sopivat oppimisympäristöt, esim. rauhallinen opiskelupaikka
- käytännönläheinen ja työvaltainen oppiminen
- selkiytetty oppimateriaali
- opiskelijan tahdin mukaan etenevä opiskelu
- ammatin kannalta keskeiseen osaamiseen keskittyminen
- oppimista tukevat apuvälineet, esim. äänikirjat, kuvat ja videot
- muistiinpanojen valokuvaaminen tai antaminen opiskelijalle
- osaamisen osoittaminen eri keinoin, esim. opettaja täydentää sanallisesti opiskelijan kertomana tehtävän
- tarvittaessa lisääjän antaminen tehtävissä, koetilanteissa, näyttöihin valmistautumisessa

- oppimisen tuki ja ohjaus pelkästään yhteisissä tutkinnon osissa
- opiskeltavan asian jakaminen pienempiin osiin
- työajan/kouluviikon lyhentäminen tarkoituksenmukaisesti ja harkinnan mukaan
- taitovalmentajan/ohjaajan konkreettinen apu ja tuki työssä/tehtävissä
- taitovalmentajan/ohjaajan konkreettinen apu löytää tarkoituksenmukaisen työpaikalla järjestettävän koulutuksen työpaikka.

Erityinen tuki työpaikalla tapahtuvassa oppimisessa

Opiskelijalla on oikeus erityiseen tukeen myös työpaikalla tapahtuvan oppimisen aikana. työpaikkaohjaajan kanssa on tärkeää sopia opiskelijan tarvitsemista tukitoimista. Tukitoimet voivat olla samoja kuin koululla tapahtuvassa oppimisessa. Tarvittaessa opettajalle voidaan varata enemmän ohjausaikaa työpaikalle tai opiskelijan tukena voi toimia muuta ohjaavaa henkilöstöä.

Erityinen tuki näytössä

Osaamisen osoittamisen aikana tukikeinoja ovat esimerkiksi:

- sopivan näyttöympäristön valinta
- osaamisen arvioinnin jakaminen useampaan osaan ja opiskelijalle sopiviin kokonaisuuksiin
- riittävä tuki näyttöön valmistautumisessa, näytön suunnittelussa sekä itse näyttötilanteessa ja itsearvioinnissa
- sekä näyttöä kohtuuttomasti jännittävälle tuttu työpaikkaohjaaja tai tukihenkilö jännittävän tilanteen käsittelyyn.

Erityinen tuki yhteisissä tutkinnon osissa

Yhteisissä tutkinnon osissa (YTO) erityisopetusta järjestetään Samiedussa kahdessa pienryhmässä. Niihin otetaan opiskelijoita, joilla on erityisen tuen päätös ja tuen tarve yhteisissä opinnoissa. Pääsääntöisesti pienryhmissä opiskelijat opiskelevat silloin, kun heillä on työjärjestyksessä yhteisten tutkinnonosien kursseja. Pienryhmän koko on maksimissaan kahdeksan opiskelijaa, ja pienryhmissä pääpaino on opiskelijoiden pakollisissa tutkinnonosissa.

YTO-pienryhmissä erityinen tuki on opiskelijan yksilöllisiin tarpeisiin, tavoitteisiin ja valmiuksiin perustuvaa suunnitelmallista pedagogista tukea ja opetusjärjestelyä. Samiedun kaksi ammatillista erityisopettajaa toimivat erityiseen tukeen liittyvissä asioissa asiantuntijoina omilla vastuualoillaan ja koordinoivat ja suunnittelevat erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan yhteisten opintojen erityisen tuen kokonaisuuden sekä yksilölliset tukitoimet yhteistyössä opiskelijan, huoltajan sekä HOKS-ohjaajan kanssa. Tukitoimet toteutetaan yhteistyössä yhteisten tutkinnon osien opettajien kanssa. Erityisopettaja seuraa ja arvioi erityisen tuen toteutumista ja osallistuu aktiivisesti monialaiseen yhteistyöhön opettajien, huoltajien, opiskelijahuollon ja tukiverkoston kanssa opiskelijoiden erityiseen tukeen liittyen.

Pienryhmässä opiskelijalle valitaan hänelle parhaiten kulloisessakin tilanteessa sopiva oppimisympäristö ja pedagogiikka, jotka tukevat hänen oppimistaan. Pienryhmäopetuksessa pyritään käytännönläheisyyteen ja työelämälähtöisyyteen ja opiskelijan itsenäisen selviytymisen tukemiseen. Pienryhmä on rauhallinen oppimisympäristö, jossa opiskelijalla on mahdollisuus edetä yksilölliseen tahtiin, mikä tukee oppimista.

Pienryhmässä ammatilliset erityisopettajat työstävät ja käyttävät selkeytettyä ja jäsenneltyä olennaiseen keskittyvää oppimateriaalia. Eri oppimiskanavia hyödynnetään monipuolisesti, ja opetuksen sisältöjä integroidaan ammatillisiin aineisiin.

Pienryhmässä arviointi on dynaamista ja perustuu opiskelijan kurssituotoksiin ja tuntityöskentelyyn.

Opiskelija voi suorittaa yhteisien tutkinnon osien kursseja etäopiskeluna vain silloin, kun se katsotaan opiskelijan yksilöllinen tilanne ja tarpeet huomioon ottaen tarpeelliseksi sekä opiskelijaa hyödyttäväksi

esimerkiksi työpaikalla tapahtuvan oppimisen aikana. Opiskelijalla on mahdollisuus suorittaa myös työpaikalla tapahtuvan oppimisen yhteydessä yhteisiä tutkinnon osia. Opinnot sovitaan yhdessä opiskelijan, HOKS-ohjaajan sekä työpaikan edustajan kanssa.

6. Erityisen tuen toteutumisen arviointi

Opiskelijan saaman erityisen tuen ja sen vaikuttavuuden arvioiminen on jatkuvaa. Arviointia tehdään aina osana HOKSia ja henkilökohtaisia erityisen tuen suunnitelmia päivitettäessä. Arvioinnissa on sovitusti mukana opiskelijan kanssa ainakin HOKS-ohjaaja, erityisopettaja, tarvittaessa alakohtainen YTO-erityisopettaja sekä tarpeen mukaan muita opiskelijaa opettavia opettajia, taitovalmentajia tai opiskeluhuoltoa.

Opintojen aikana havainnoidaan ja todennetaan opiskelijan edistymistä, arvioidaan tukitoimien riittävyttä ja tarkoituksenmukaisuutta. Opiskelijan ja tukitoimiin osallistuneiden kanssa pohditaan, onko opiskelijan saama tuki ollut sopivaa tutkinnon etenemiseksi. Yhteisen arvioinnin perusteella päätetään, jatketaanko samoja tukitoimia vai muutetaanko niitä vastaamaan paremmin opiskelijan tarpeita ja tutkinnon osia.

7. Erityisen tuen päätöksen purkaminen tarvittaessa

Koulutuksen järjestäjä purkaa päätöksen erityisestä tuesta, jos opiskelijan opinnot etenevät ammatillisen tutkinnon tai tutkinnon osien tavoitteiden mukaisesti, eikä opiskelija koe enää tarvitsevansa opintojen etenemiseen erityistä tukea. Erityisen tuen purku edellyttää yhteisen keskustelun erityisen tuen purusta ja opintojen etenemisestä opiskelijan, alaikäisen huoltajan, HOKS-ohjaajan ja erityisopettajan kanssa. Erityisen tuen purkaminen kirjataan päivitettyinä tietona HOKSiin.

Erityisopettaja tekee pedagogiselle päällikölle esityksen opiskelijan erityisen tuen purkamisesta. Pedagoginen päällikkö purkaa opiskelijan aiemmin tehdyn erityisen tuen hallinnollisen päätöksen.

Jos opiskelijan opinnot keskeytyvät tai hän muuttaa muualle, opiskelijan opintojen keskeytyminen itsessään katkaisee myös erityisen tuen jatkumisen hallinnollisena päätöksenä. Tällaisessa tapauksessa ei tarvitse tehdä erillistä päätöstä erityisen tuen keskeyttämisestä.

Opiskelijan opintojen keskeyttämisen merkitseminen HOKSiin päättää erityiseen tukeen liittyvät kaikki hallinnolliset ratkaisut. Lyhytaikainen opintojen keskeyttäminen esimerkiksi sairausloman takia ei katkaise erityistä tukea, vaan tuki jatkuu normaalisti opintojen jatkuessa keskeytyksen jälkeen. Tällöin erityinen tuki päivitetään.

8. Osaamisen arvioinnin mukauttaminen

Erityisen tuen tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa tutkinnon perusteiden mukaisen ammattitaidon ja osaamisen. Opiskelijalle annettu riittävä aika osaamisen hankkimiseen, tukitoimet ja hänelle soveltuvat opiskelutavat mahdollistavat usein tutkinnon perusteissa edellytetyn keskeisen osaamisen hankkimisen.

Jos erityistä tukea tarvitseva opiskelija ei tiiviistä erityisestä tuesta huolimatta pysty saavuttamaan tutkinnon perusteiden mukaista tyydyttävän 1-tason osaamista, voidaan osaamisen arviointia mukauttaa laatimalla

opiskelijalle yksilöllinen osaamisen arviointi. Mukauttaminen koskee osaamisen arvioinnin laadullista mukauttamista. Arviointia voidaan mukauttaa vain niiltä osin, kun se on välttämätöntä.

8.1. Milloin voi mukauttaa?

Mukauttaminen on mahdollista vain ammatillisissa perustutkinnoissa. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa osaamisen arviointia ei voi mukauttaa. Tutkintoon valmentavissa koulutuksissa (TUVA) osaamisen arviointia ei voi mukauttaa, sillä tavoitteet ovat yksilöllisiä eikä koulutuksen perusteissa vaadita tiettyä osaamistasoa. Osaamisen arvioinnin mukauttaminen edellyttää aina, että opiskelijalla on päätös erityisestä tuesta.

Tutkinnon perusteissa voidaan määrätä, miten tutkinnon osan osaamisen arviointia ei voida mukauttaa. Jos näiltä osin tehdään mukauttaminen, opiskelija ei voi saada tutkintotodistusta, vaan hänelle annetaan todistus osaamisesta. Toistaiseksi tällaisia määräyksiä on vain muutamissa tutkinnon perusteissa, kuten sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon perusteissa.

8.2. Mukauttamisen tarpeen arviointi

Mukauttamisen tarve arvioidaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Joskus se voi olla tarpeellista heti opintojen alkaessa. Jos mukauttamisen tarpeesta ei ole varmuutta, pidetään tavoitteena tutkinnon suorittamista tutkinnon perusteiden mukaisesti. Jos opiskelun aikana havaitaan, että opiskelijan ei ole mahdollista saavuttaa vaadittuja ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita vähintään tyydyttävän 1-tason mukaista osaamista, tehdään päätös mukauttamisesta. Näytön aikana ei mukauttamispäätöstä voi tehdä.

8.3. Päätös mukauttamisesta

Ennen mukauttamispäätöksen tekemistä HOKS-ohjaaja ja erityisopettaja keskustelevat mukauttamisesta opiskelijan ja alaikäisen huoltajan kanssa. Keskustelussa on tärkeä arvioida realistisesti opiskelijan valmiuksia saavuttaa tutkinnon perusteiden mukainen ammattitaito ja osaaminen sekä mukauttamispäätöksen vaikutuksista työllistymiseen ja jatko-opintoihin.

Kun mukautuksen tarve on todettu ja opiskelijan sekä alaikäisen huoltajan kanssa on keskusteltu mukauttamisesta, pedagoginen päällikkö tekee erityisopettajan esityksestä päätöksen tutkinnon osan osaamisen arvioinnin mukauttamisesta Wilma-järjestelmässä. Kuulemiset tulee kirjata niin, että ne löytyvät HOKSista.

Tieto päätöksestä toimitetaan opiskelijalle ja alaikäisen huoltajalle. Päätös opintojen mukauttamisesta on hallinnollinen asiakirja, johon voi vaatia oikaisua aluehallintovirastosta. Päätökseen tulee liittää tieto, miten oikaisuvaatimus tehdään.

Mukauttamista koskeva päätös voidaan purkaa, jos opintojen edetessä käy ilmi, että opiskelija pystyy saavuttamaan tutkinnon perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet. Pedagoginen päällikkö tekee mukauttamisen purkamisesta päätöksen erityisopettajan esityksestä.

8.4. Yksilöllinen arviointi

Kun opiskelijan osaamisen arviointia mukautetaan, kirjaa HOKS-ohjaaja ja erityisopettaja yksilölliset osaamisen arviointikriteerit tutkinnon osittain. Opiskelijan HOKSiin kirjataan myös suunnitelma siitä, millä tavalla opiskelija osoittaa osaamisensa.

Mukautetut arviointikriteerit perustuvat suoritettavan tutkinnon perusteisiin. Mukautetut arviointikriteerit ovat yksilöllisiä ja niiden lähtökohtana on tutkinnon perusteissa kuvattu tyydyttävän 1-tason osaaminen. Mukautettu arviointiasteikko on viisiportainen. Mukautetun kiitettävän tason arvioinnin kriteerit ovat alle tutkinnon perusteissa määritellyn tyydyttävän 1-tason. Yksilöllisiä arviointikriteerejä laadittaessa on tärkeää pitää mielessä työelämässä tarvittava osaaminen ja muun muassa työturvallisuuteen liittyvä osaaminen.

Osaamisen hankkimisessa käytetään monipuolisia keinoja osaamisen saavuttamiseksi. Erityistä tukea tarvitsevilla opiskelijalla on oikeus monipuolisiin pedagogisiin menetelmiin sekä yksilöllisesti suunniteltuun erityiseen tukeen. Osaamisen hankkiminen tulee suhteuttaa opiskelijan HOKSiin kirjattuihin yksilöllisiin tavoitteisiin sekä yksilöllisiin arviointikriteereihin. Opiskelijan osaamisen kehittymistä seurataan ja kehittämisestä annetaan opiskelijalle palautetta. Jos käytetyt keinot eivät ole opiskelijalle sopivia, tulee miettiä uusia keinoja osaamisen hankkimiseksi.

Kun opiskelijan osaaminen on sillä tasolla, että hän saavuttaa henkilökohtaisissa arviointikriteereissä määritellyn osaamisen, on aika osoittaa osaaminen näytössä. Näyttö suunnitellaan suhteessa mukautettuihin henkilökohtaisiin arviointikriteereihin. Kun osaamisen arviointia mukautetaan, opiskelijan osaaminen arvioidaan mukautetun arviointiasteikon lisäksi sanallisesti.

8.5. Tutkintotodistus tai todistus osaamisesta mukauttamisen tilanteessa

Tutkintotodistukseen tulee merkintä, missä tutkinnon osissa osaamisen arviointia on mukautettu. Niissä tutkinnon osissa, joissa osaamisen arviointia on mukautettu, opiskelijan osaaminen arvioidaan mukautetun arviointiasteikon lisäksi sanallisesti.

Koulutuksen järjestäjä arvioi, ovatko keskeiset ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet saavutettu. Jos opiskelija ei ole saavuttanut keskeisiä tutkinnon osan tai osien ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita, ei tutkintotodistusta tai todistusta suoritetuista opinnoista saa antaa. Tällöin opiskelijalle annetaan todistus osaamisesta. Koulutuksen järjestäjä päättää sen, mikä on keskeistä osaamista.

9. Tutkinnon perusteista poikkeaminen

Erityisen tuen tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa tutkinnon perusteiden mukaisen ammattitaidon ja osaamisen. Opiskelijalle annettu riittävä aika osaamisen hankkimiseen, tukitoimet ja hänelle soveltuvat opiskelutavat mahdollistavat usein tutkinnon perusteissa edellytetyn keskeisen osaamisen hankkimisen.

Poikkeaminen voi kohdistua tutkinnon osassa yhteen tai useampaan ammattitaitovaatimukseen tai osaamistavoitteeseen. Niistä ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista ei voi poiketa, joissa tutkinnon perusteet erityisesti kieltävät poikkeamisen.

Joskus poikkeamisen tarve on laaja ja se kohdistuu yhteisen tutkinnon osan osa-alueessa kaikkiin pakollisiin osaamistavoitteisiin. Näissä tapauksissa opiskelijan opintoihin sisällytetään tutkinnon osassa olevien muiden osa-alueiden valinnaisia opintoja poikkeamista vastaava laajuus. Yhteisten tutkinnon osien osa-alueen kaikista pakollisista osaamistavoitteista poikkeaminen ja korvaaminen muilla tutkinnon osan valinnaisilla osaamistavoitteilla ei vaaranna opiskelijan mahdollisuutta saada tutkintoa suoritetuksi ja tutkintotodistusta.

9.1. Milloin voi tutkinnon perusteista poiketa?

Jos joku ammattitaitovaatimus tai osaamistavoite on opiskelijalle kohtuuton eikä hän pysty sitä aiemman koulutustaustan, vamman tai sairauden vuoksi saavuttamaan, tulee tämän ammattitaitovaatimuksen tai osaamistavoitteen kohdalla tehdä päätös tutkinnon perusteista poikkeamisesta. Tutkinnon sisällä voidaan poiketa ammattitaitovaatimuksista, mutta koko tutkinnon osasta ei voi poiketa. Tutkinnon perusteista poikkeamiseen ei tarvita aiempaa päätöstä erityisestä tuesta.

Tavoiteltavaa on, että koulutuksen järjestäjä päättää ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista poikkeamisesta ennen kuin opiskelija aloittaa opinnot tutkinnon osassa tai osa-alueessa. Joskus tarve poikkeamiseen huomataan vasta, kun opiskelu on jo alkanut. Silloinkin päätös on tehtävä viivyttelämättä. Arviointitilanteessa ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeaminen ei ole mahdollisia.

9.2. Milloin ei voi poiketa?

Tutkinnon perusteissa voidaan määritellä, missä kohtaa ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista ei voida poiketa. Jos näiltä osin tehdään poikkeaminen, opiskelija ei voi saada tutkintotodistusta, vaan todistuksen osaamisesta. Osaan ammatillisia perustutkintoja on määrätty rajoituksia poikkeamiseen tai mukauttamiseen. Toistaiseksi tällaisia määräyksiä on vain muutamassa tutkinnon perusteissa, kuten sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon perusteissa, kuten lääkelaskut.

9.3. Tutkintotodistus poikkeamisen osalta

Tutkintotodistukseen tulee merkitä, mistä tutkinnon ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista on poikettu. Koulutuksen järjestäjä arvioi, onko keskeiset ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet saavutettu. Jos opiskelija ei saavuta keskeisiä tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita, koulutuksen järjestäjä ei voi antaa tutkintotodistusta.

Jos keskeisiä ammattitaitovaatimuksia ei ole saavutettu, koulutuksen järjestäjä antaa opiskelijalle todistuksen opiskelijan osaamisesta.

9.4. Päätös tutkinnon perusteista poikkeamisessa

Päätöksen valmistelevat yhdessä opiskelija, HOKS-ohjaaja ja erityisopettaja. Myös muita opetushenkilöä voi olla tarpeen kuulla tutkinnon osasta poikkeamisessa. Valmistellessaan päätöstä kuullaan myös opiskelijan huoltajaa tai laillista edustajaa. Kuulemiset tulee kirjata niin, että ne löytyvät HOKSista. Tutkinnon perusteista poikkeamisesta tehdään hallinnollinen päätös, jonka päättää pedagoginen päällikkö. Erityisopettaja tekee esityksen tutkinnon perusteista poikkeamisesta pedagogiselle päällikölle. Koulutuksen järjestäjä kirjaa tiedot ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista poikkeamisen opiskelijan HOKSiin.

Opiskelijalla on pääsääntöisesti mahdollisuus hakeutua jatko-opintoihin todistuksella, jossa on merkintöjä ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeamista. Hakijan tulee tarkastaa hakuja koskevat tiedot aina kyseisen oppilaitoksen internet-sivuilla. Opiskelijaa tulee aina huolella informoida tutkinnon perusteiden poikkeamisesta aiheutuvista muutoksista työhakemisessa.

Liitteet

Liite 1 Ohje Erityisen tuen kokonaisprosessin järjestäminen Wilma-järjestelmässä

Erityisen tuen kokonaisprosessi Wilmassa

HOKS-ohjaaja ja erityisopettaja selvittävät opiskelijan mahdollisen tarpeen erityiseen tukeen osana HOKSin laadintaa sekä henkilökohtaisten suunnitelmien päivittämistä. Ennen erityiseen tukeen ottamisen päätöstä opiskelijan oppimista, koulunkäyntiä ja sitoutumista opiskeluun autetaan ja tuetaan eri keinoin osana HOKSia. Kts. Erityinen tuki Samiedussa suunnitelma

Toimenpiteet Wilmassa:

Erityisopettaja:

- Opiskelijan tiedoissa, ohjaus ja tuli välilehdellä Muut asiakirjat kohdalta + Lisää uusi > esitys erityisestä tuesta
- Täppä kohtaan luonnos
- Huoltajien kuuleminen
 - Päivämäärä, merkinnät ja kommentit
 - täppä huoltajan kuittaus, kun huoltajaa kuultu

- Kirjoita perustelu erityisen tuen tarpeesta

Huom! Ei vielä tässä vaiheessa tuen alkamispäivää, mutta tuen päättymispäivän voi laittaa

- Alustava Erityisen tuen suunnitelma (voi jättää tyhjäksi tässä vaiheessa)
- Siirry takaisin opiskelijan tietoihin ohjaus ja tuki välilehdelle tullut kohta erityisen tuen suunnitelmat > Esitys erityisen tuen tarpeesta (voi tarkastella vielä)
- Siirrytään Hakemukset ja päätökset välilehdelle > Tässä luodaan hakemus ja myöhemmin päätös (pedagoginen päällikkö)
 - Luo hakemuksia ja päätöksiä > esitys erityisestä tuesta ja paina tallenna

Pedagoginen päällikkö:

- Sähköpostiin tulee Wilma ilmoitus (seuraavana päivänä)
- Wilmassa itselle osoitetut hakemukset (tai avoimet hakemukset)
 - Hakemus > lomakkeet > päätös erityisestä tuesta
- Täytä Päätöksen kohdat
 - Alkamis- ja päättymispäivä
 - Päätöspykälä ja numero
 - Päätöspерuste tulee erityisopettajan esityksestä napsauttamalla

- Päätöksen julkaiseminen huoltajille ja opiskelijoille > seuraava päivä
- Tallenna

- Lähetä sähköisesti allekirjoitettavaksi
- Allekirjoituskutsu > Viranhaltijapäätös erityinen tuki
 - Asiakirjan nimi
 - Allekirjoittajan sähköpostiosoite
 - Lähetä

Allekirjoituksen jälkeen allekirjoitettu versio palautuu automaattisesti opiskelijan tietoihin Wilmaan.

Päätöksestä menee automaatti-ilmoitus jakelulistan henkilöille